Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	203 I1
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2023/7366	26.9.2023

Viite
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan 18.9.2023 päivätty lausuntopyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Yhteyshenkilö
Magnus Unger

Asia

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annetun direktiivin (2009/21/EY) muuttamisesta ja satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin (2009/16/EY) muuttamisesta

Asiantuntijalausuntopyyntö
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta pyysi 18.9.2023 Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta lausunnon valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annetun direktiivin (2009/21/EY) muuttamisesta ja satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin (2009/16/EY) muuttamisesta.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus korostaa, että vastausaika tässä asiassa oli hyvin lyhyt.

Toimivallan jakautuminen
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 13 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta kauppamerenkulkua ja kauppamerenkulun väyliä koskevissa asioissa. Kauppamerenkulkuun kuuluvat kauppamerenkulun alusten turvallisuutta koskevat asiat.

Päätöslauselman sisältö ja tärkeimmät ehdotukset
Euroopan komissio hyväksyi 1.6.2023 direktiiviehdotuksen lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annetun direktiivin 2009/21/EY muuttamisesta (COM(2023) 272 final) ja direktiiviehdotuksen satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin 2009/16/EY muuttamisesta (COM(2023) 271 final).

Ehdotukset ovat osa komission niin sanottua meriliikennepakettia, jossa ehdotetaan viiden säädöksen tarkistamista meriturvallisuutta ja aluksista aiheutuvien päästöjen

ehkäisemistä koskevien EU:n sääntöjen nykyaikaistamiseksi ja sen varmistamiseksi, että EU:lla on tarvittavat välineet, joilla voidaan edistää puhdasta ja modernia merenkulkua. Meriliikennepaketin tavoitteena on varmistaa, että EU:n merenkulkuala toimii tarkoituksenmukaisesti ja saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Yhdessä nämä ehdotukset muodostavat perustan, joka tähtää meriliikenteen ja merikuljetusten tehokkuuteen, kestävyyteen ja turvallisuuteen EU:n vesillä ja sen ulkopuolella kansalaisten, rannikkoyhteisöjen, meriympäristön ja terveiden valtamerten hyväksi. Muut komission ehdotukset koskevat meriliikennealan onnettomuuksien tutkinnan perusperiaatteista annettua direktiiviä 2009/18/EY (COM(2023) 270 final), alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annettua direktiiviä 2005/35/EY (COM(2023) 273 final) ja Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta annettua asetusta (EY) N:o 1406/2002 (COM(2023) 269 final).

Komission ehdotus (COM(2023) 272 final) koskee lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annetun direktiivin, jäljempänä lippuvaltiodirektiivi, muutosta. Lippuvaltiodirektiivin tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiot täyttävät velvollisuutensa lippuvaltioina sekä keventää hallinnollista taakkaa, kun aluksia siirretään EU:n jäsenvaltioiden rekisterien välillä, mikä edistää sisämarkkinoiden toimintaa. Direktiivin tavoitteena on myös parantaa turvallisuutta ja ehkäistä jäsenvaltion lipun alla purjehtivien alusten aiheuttamaa meren pilaantumista. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot myös varmistamaan, että alukset, joille on myönnetty oikeus purjehtia jäsenvaltion lipun alla, ovat alukseen sovellettavien kansainvälisten sääntöjen ja määräysten mukaisia. Suomessa luokituslaitokset hoitavat pääasiallisesti kansainvälisen liikenteen alusten katsastukset, mutta Liikenne- ja viestintävirasto valvoo luokituslaitosten toimintaa sekä varmistaa lippuvaltiodirektiivin noudattamisen sekä suorittaa riskiperusteisesti valvontakäyntejä suomalaisilla aluksilla.

Lippuvaltiodirektiivin tarkistamisen tarkoituksena on saattaa ajan tasalle ja parantaa EU-lainsäädäntöä turvallisuuden lisäämiseksi ja EU:n alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Direktiivimuutoksin otetaan huomioon niin kansainvälisessä sääntely-ympäristössä kuin teknologiassa tapahtuneet muutokset. Ehdotuksella sisällytetään EU-lainsäädäntöön ne IMO:n oikeudellisten välineiden täytäntöönpanoa koskevan säännöstön osat, jotka ovat lippuvaltion kannalta merkityksellisiä, ja yhdenmukaistetaan EU:n velvoitteet kansainvälisten määräysten kanssa. Merkittävin IMO:n oikeudellisia välineitä koskeva muutos on viittauksen lisääminen IMO-asiakirjojen täytäntöönpanoa koskevaan säännöstöön, jäljempänä III-säännöstö. Tällä hetkellä III-säännöstö on huomioitu direktiivissä vain osittain ja pirstalaisella tavalla. Jatkossa lippuvaltiodirektiivi vastaisi paremmin III-säännöstöä, jolloin myös oikeudellinen tilanne selkeytyisi tältä osin.

Komission ehdotus (COM(2023) 271 final) koskee satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin, jäljempänä satamavaltiotarkastusdirektiivi, muutosta.

Direktiivillä säännellään satamavaltioiden suorittamia valvontaan liittyviä tarkastuksia EU:n tasolla. Satamavaltioiden suorittama valvonta on järjestelmä, jossa satamavaltioiden tarkastajat tarkastavat ulkomaisia aluksia muiden valtioiden kuin lippuvaltion satamissa varmistaakseen, että aluksen päällikön, muun päällystön ja miehistön pätevyys sekä aluksen kunto ja varusteet ovat kansainvälisten yleissopimusten – ja EU:n sisällä sovellettavan EU:n lainsäädännön – vaatimusten mukaisia. Satamavaltiotarkastusdirektiivin tarkoituksena on vaikuttaa siihen, että alikuntoisten alusten määrä vähenisi merkittävästi jäsenvaltioiden lainkäyttövaltaan kuuluvilla vesillä. Näin ollen satamavaltioiden suorittama valvonta on tärkeää meriturvallisuuden varmistamisen ja meriympäristön suojelun kannalta. Tärkeä osa direktiivin tavoitteen saavuttamisessa on luoda yhteiset perusteet satamavaltioiden suorittamien alusten tarkastuksille ja yhdenmukaistaa tarkastus- ja pysäyttämismenettelyt käyttäen hyväksi vuonna 1982 tehdyn satamavaltioiden suorittamaa valvontaa koskevaan Pariisin yhteisymmärryspöytäkirjaan, jäljempänä Pariisin yhteisymmärryspöytäkirja, nojalla kertynyttä asiantuntemusta ja kokemusta. Satamavaltiotarkastusdirektiivin perusteella sovelletaan EU:n sisällä satamavaltioiden suorittamaa valvontaa koskevaa järjestelmää. Direktiivin tavoite on tarkastaa kaikki unionin ja Pariisin yhteisymmärryspöytäkirjan alueella sijaitsevissa satamissa käyvät alukset niiden riskiprofiilista riippuvin määräajoin siten, että suuremman riskin aiheuttavat alukset tarkastetaan muita perusteellisemmin ja muita lyhyemmin aikavälein. Toistuvasti sääntöjä rikkovan aluksen saapuminen jäsenvaltioiden satamiin saatetaan estää määräajaksi ja lopulta myös kieltää lopullisesti sen liikennöinti jäsenmaissa.

Ehdotuksella pyritään parantamaan EU:n satamavaltiovalvontajärjestelmää yhdenmukaistamalla se IMO:n ja Pariisin yhteisymmärryspöytäkirjan tasolla tapahtuneen kehityksen kanssa sen varmistamiseksi, etteivät jäsenvaltioiden velvoitteet EU-tasolla ja kansainvälisellä tasolla ole ristiriidassa keskenään. Lisäksi ehdotuksella pyritään saattamaan satamavaltiotarkastusdirektiivi ajan tasalle ja yhdenmukaistamaan se IMO:n painolastivesien käsittelyä koskevan yleissopimuksen, hylkyjen poistamista koskevan Nairobin yleissopimuksen ja kansainvälisen työjärjestyksen (ILO) vahvistamien kansainvälisten sääntöjen ja menettelyjen kanssa.

Komission ehdottamat direktiivimuutokset tulisi kansallisesti panna täytäntöön muuttamalla tarpeellisin osin kansallista lainsäädäntöä, alustavan arvion mukaan ainakin alusturvallisuuden valvonnasta annettua lakia (370/1995) ja ulkomaisten alusten tarkastuksesta Suomessa annettua valtioneuvoston asetusta (1241/2010).

Kannanotto

Maakunnan hallitus toteaa, että nyt käsiteltävänä olevat muutokset koskevat kauppamerenkulkua, joten ne kuuluvat kokonaisuudessaan valtakunnan toimivaltaan itsehallintolain 27 §:n 13 kohdan mukaan. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella ei ole mitään muutosten hyväksymistä vastaan.

Ministeri	Roger Höglund
Lakimies	Magnus Unger